

+ Пішу данья на вісць Лавасель, што я
пошлю на цягнуаішні час.

У сярэдзінне лютлага 1943 года жыхары
вёскі Лавасель пагіблі ў трых месцах.

Я пісала аб колькасці пагіблых людзей
нашых толькі ў рахавіцкім лесе.

15 лютлага 1943 года ў рахавіцкім лесе
ўсяго нашых і рахавіцкіх жыхароў
фашыстамі расстралялі 79 чалавек,
з нашай вёскі 44 пагіблі.

Сярод расстраляных лавасельскіх
асталося сем чалавек, дзве жанчыны
і нас пяцера дзяцей. Два чалавекі
спасіліся бегучы.

Таго ж самага дня недалёка (2,5-3 км)
ад таго месца, дзе нас убівалі і тым жа
самым карнікі расстралявалі людзей
на Катлоўскага хутара, у хатзе. Там

былі сем'я з нашай вёскі і рахавіцкія.
Колькі там пагібла ўсіх людзей, не
ведваю, з нашай вёскі, як я пошлю,

дзесяць чалавек, можа і больш было,
не пошлю. Сярод трупаў засталася
адна раненая жанчына (я пра гэта
ўсё пісала падробна)

Усяго на рахавіцкай тэрыторыі

погіблі 54 жыхары нашай вёскі, 10 засталися жывымі.

Адна сям'я, двое старога Курганска, пасля другога бою партызан з нацистамі, часта нававалі ў сваякоў у вёсцы Горка, недалёка нашай. У той дзень дамоў яны не прывязджалі, паехалі разам з сваякамі ў лес. Там іх сабралася некалькі сямей. Завазілі недалёка свае вёскі і ракі Слуг. На светлых санных слядах карнікі знайшлі іх у лесе. І то там быў, не засталася ні аднаго галавака, толькі некалькі мужчын пайшлі ў разведку ў сваю вёску і хацелі пакарміць жывёлу, засталіся жывымі. Колькі ўсяго іх там галавак расстралялі і ў які дзень, не ведаю. З нашай вёскі пагіблі двое.

Усяго ў нашай вёсцы пагібло людзей у той час 56 галавак.

Жывымі засталіся 10 галавак пастрадаўшых у рахавіцкім лесе і на хутары, дзве дзяўчыны, што пайшлі ў госці да сваякоў у Рахавічы змагацца да выхаду грашмостаў на Калесе. Засталіся дома не 4, а 5 галавак.

2. Забыла пра бабу старанькую
Шаскову. Яна жила адна, дзяцей у
яе не было, амаль што была прыко-
вана к пасудзі, дачытамі яе памінен-
ні. Ехаць з ім яна лабыць не зажа-
цела. Яны ўсе пабілі ў кахавіцкім
лесе. Хата яе не згорэла і яна аста-
лася жывая.

Два галавені Сіўрукі маці з сынам
Боні ў вёсцы Жоўта Гроў, заста-
ліся жывымі.

Жанчына Курынская Вяся з малым
дзіцём пайшла да сваіх бацькоў у
вёску Мазуршчына, засталіся жывымі.
І ўсяго засталіся жывымі, хто жыў
у той час у вёсцы, 21 галавен, як
я памню.

І першы раз, як давалі дакья аб вёс-
цы Навасель у 1969 годзе. Было ўжо
26 гадоў пасля гэтай трагедыі, а
я пішу зараз 72,5 год. Так што
можэ я пра каго і пра што забыла.

Мне здаецца, я пісала Джат заста-
ліся незарэжымые. Забыла пра Жоў-
цэву хату. Сялі я ў іх была вайна
і ўсе пабілі ў кахавіцкім лесе.
Хата іх новая, вайнакая стаяла

воддаль ад цэнтра вёскі, цераз потлаў
паўз сашы лес. Яе скона пасля вайны
іх сваякі перавезлі ў другую вёску.
На тым месцы пасялілася сям'я з
Горкі. Можэ і таму я пра гэту
хату забыла.

З ўсяго застаюся хат незарэзійных
10, а з нашай старой будоўляй 1, а
мы ў ёй што не жыві ў той час,
а ў новай.

Згарэла 13 хат, што былі на цэнтр-
нальнай ^{вуліцы} і ўся каляская будоўля.

У двух месцах на адной сядзібе
стаяла па дзве хаты.

На першай сядзібе Кучынскі Антось
жыў з меншым дзецьмі ў новай хаце,
сын жакоць ў старой. Хаты стаялі
ў розныя месцах двара. Хлеў быў вялікі
адзін на двух. Употнага была свая
гаспадарка.

Цераз некалькі хат на другой сядзібе
Кучынскіх стаялі дзве хаты вельмі
блізка адна паміж аднае. Хлеў таксама
быў вялікі, доўгі адзін на двух тым
два браты. Употнага была свая
гаспадарка.

Не ведаю, ў якім годзе быў раскіданы

3- адзін гаспадар нашай вёскі Кучынскі і вяселай яго з сям'ёй. Хата і ўся будоўля яго была харошая, двор вялікі. У яго каззе ўвесь час да вайны была школа. Далей яны не вярнуліся. У вайну ўсе дзеці не вярнуліся. У першы год вайны перайшла ў гэту хату жыве яго памешніца.

Вот гэтыя хаты можа тады і не існавалі.

Мы таксама жыві на гэтай вуліцы. Кожную хату на згарэўшай вуліцы я добра ведаю і поўна іцкер. І на шэй нашай у нашай вёсцы было 23 хаты.

Я і іцкер поўна прызвалі гаспадароў усіх гэтых хат, шённы многа пазабывала.

На гэтай вуліцы, што згарэла жыві большая частка Кучынскіх.

Хаты былі драўняныя, старыя, невялікія, сапраўды крытыя. У кожнага была хатка і сенцы. Так тады было ў кожнай вёсцы. Ато будавоўся пры нашай нашай, былі ўжо хаты вялікія.

У нашай вёсцы большая частка сямей былі католікі. Маладзё ста-

малая вургыца. Сярэдняе школа
была блізка ў вёсцы Доўгал. У нас
да вайны было шэць настаўнікаў,
працавалі ў розных вёсках.

Курганскі Януб працаваў доктарам,
кошню, потым лета прыязджаў
агначываць з сям'ёй у сваю вёску.
Бацькі яго былі нашы блізкія суседзі.
Гісторыю сваёй вёскі я не ведаю.
Мае бацькі былі не масовыя. Нам,
дзецям, тады пра гэта ніхто нічо-
га не расказваў. Мне паталіца, што
заснавальнікам гэтай малой ляс-
ной вёсачкі быў род Курганскіх.

Раней яна была невялікая, але
вельмі ў прамысловым і прыгожым
месцы. Гэтай вясною ездзілі з сям'ёй
на машыні, заязджалі і ў вёску.
Усё прынам пагарастам ашчэ-
панам, машыністам, рознымі кустані-
нікамі, лес усё бліжэй надступнае
да вёскі. Зразу пасля вайны тут
сямлівае людзі з дзюга вёсак, замі-
шамі пухтыя хаты, што аста-
ля. Святаркі ні адной не відаць.
Мабыць што ніхто не жыве.

4. Але ж якая яна не была і якая ёсць
цяпер, вельмі хогацца наблизь усвай
вёсцы, настаяць хоць трохі памя
свае саюбы. Яна мне ўсіроўна родная,
дарагая. Тут я нарадзілася і вырасла.
Кожная ўрэва, кожная лясная сцяги-
качка мне тут шма.

Ужо пра жыццё сваё тымце, а часта
сно і цяпер свае лясныя мясцы, дзе
з братамі і сестрамі сабіралі грыбы і
ягады. Вельмі цяжкае было наша дзя-
цтва ў вайну і пасляваенны час.
Вучыцца хацелі ўсе тры, а дарагогі
нямаў не было.

З карэнных тыхароў нашай вёскі, што
засталіся ў час гэтай трагедыі, я
асталася толькі адна.

Кязайна, у маі месцы, памерла мая
сестра. Іншым паўтарыўся дзусі раз,
не пераняла. У пачатку ёй было тры з
палавінай годы, брат памёр у 2000 годзе
у запясах маіх апісана былі надгробна.

У сярэдзіне лютага 1943 года гэтая
трагедыя была не толькі на старо-
бінскай зямлі, гэта быў толькі
кажыт выхаду грамадства на Каліса.

Пастрадала многа лямна вёсак і на Старобінішчыне, асабліва, дзе былі бы партызан з немцамі. Са Старобіна францыстаў выхала многа на Палессе. Я суправаджала немцаў самалёты. Многа паліцэйскіх францыскіх партызан крывавых сядоў на Палессі пасля вайны паходзіць. Толькі цяго пастрадала на Палессі Піншчына, былая Пінская вобласць, асабліва былы Ленінскі раён.

Я працавала і цяпер жыву на буйнай Піншчыне. Ян многа на гэтай зямлі магільнік, як многа тут адружэння францыстаў загинулі ні ў гэтых навінных людзей.